

การควบคุมภายในของวัดในเขตกรุงเทพมหานคร
ตามกรอบแนวคิดของ COSO*
INTERNAL CONTROL OF TEMPLE IN BANGKOK
CONCEPTUAL FRAMEWORK BY COSO

ธฤตาภา ปานบ้านเกร็ด

Tritapa Panbankrad

นพดล พันธุ์พานิช

Noppadol Punpanich

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

E-mail: tidawan47@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการควบคุมภายในของวัดในเขตกรุงเทพมหานครตามแนวคิดของ COSO 2) เพื่อศึกษาความสอดคล้องของการควบคุมภายในตามแนวคิดของ COSO ของวัดในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการศึกษาเอกสารและการศึกษาภาคสนาม โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และการเก็บข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย 1) เจ้าอาวาสวัด 2) รองเจ้าอาวาสวัด 3) ไวยาวัจกร 4) บุคลากรวัดและชุมชน และ 5) เจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน 20 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา นำเสนอผลงานวิจัยแบบพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบควบคุมภายในของวัดในเขตกรุงเทพมหานครมีความสอดคล้องและคล้ายคลึงกับระบบการควบคุมภายในตามกรอบแนวคิดของ COSO ทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม ใช้หลักพรหมวิหาร 4 2) การประเมินความเสี่ยง ใช้หลักสัปปริสธรรม 7 3) กิจกรรมการควบคุม ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 4) สารสนเทศและการสื่อสาร ใช้หลักปฏิสัมพันธ์ 5) การติดตามและประเมินผล ใช้หลักอิทธิบาท 4 เจ้าอาวาสและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในการจัดวางระบบการควบคุมภายในและบริหารความเสี่ยงอย่างเพียงพอ ยึดหลักธรรมะเข้ามาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานภายในวัด นอกจากนี้เจ้าอาวาสวัดมีแนวทางที่เหมาะสมในการจัดวางระบบควบคุมภายใน มีการใช้สารสนเทศเข้ามาใช้ในองค์กร มีการติดตามและประเมินผล รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความเมตตา ความเสียสละเพื่อส่วนรวม ทั้งร่างกายแรงใจ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชยัน อดทน มีความ

* Received 7 April 2021; Revised 27 April 2021; Accepted 30 April 2021

กระตือรือร้นในการช่วยเหลือผู้อื่น มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพในพระพุทธศาสนา
อย่างยั่งยืน ด้วยการนำแนวคิดทฤษฎีการควบคุมภายในมาบูรณาการกับพุทธธรรม

คำสำคัญ: การควบคุมภายใน, วัด, กรุงเทพมหานคร, แนวคิดของ COSO

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) study internal control of temple in Bangkok conceptual framework by COSO 2) study consistency of the internal control of temple in Bangkok conceptual framework by COSO, by a qualitative method focus on document and field study using a specific sampling method and collecting information by an insight interviewing with important informant which consist of 1) abbots 2) associate abbots 3) warden 4) temple and community personnel 5) National Buddhism Office staff 20 monks/person the data was analyzed by a content analysis method and presented descriptive research results. A research's result found that the process of internal control system of the temple in Bangkok was consistent and similar to the COSO Complete 5 elements: 1) Control environment by Brahma Vihara 4 2) Risk assessment by Sapphuris Dharma 7 3) Control activities by Sanghahawatthu 4 4) Information communication by Ptsamphitha 5) Monitoring and evaluation Iddhipadha 4. Abbot and Personnel has a knowledge to deploy adequate internal control system and risk management by adhering to the principles of Dharma in the temple administration. The abbot has appropriate guidelines for organizing the internal control system. Is using information into the organization There is monitoring and evaluation. Including being a person who has compassion Sacrifice for the public both physical and mental strength, be diligent, patient and honesty Enthusiasm to help others administration and effective management in Buddhism by applying theory of internal control with Buddha-Dhamma.

Keywords: Internal Control, Temple, Bangkok, Framework by COSO.

บทนำ

คติใหญ่ที่สะท้อนวงการพระพุทธศาสนาเมืองไทยช่วงปีที่ผ่านมา คงหนีไม่พ้นกรณีคดีทุจริตเงินทอนวัด ที่กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบ นำกำลังเข้าตรวจค้นผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งอดีตผู้อำนวยการสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

เชื่อมโยงพระเถระชั้นผู้ใหญ่หลายรูป กลายเป็นข่าวที่กระทบต่อความรู้สึกและความศรัทธาของพุทธศาสนิกชน ถือว่าสั่นสะเทือนวงการสงฆ์ครั้งใหญ่ที่สุดครั้งหนึ่งของประเทศไทย กรณีคดีทุจริตเงินทอนวัด (ธนกร วงษ์ปัญญา, 2561) ซึ่งเหตุการณ์เริ่มต้นเมื่อกลางปี 2560 จากการเข้าร้องเรียนของเจ้าอาวาสวัดห้วยตะแกละ จังหวัดเพชรบุรี แจ้งความกับกองบังคับการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ หรือ ปปป. เปิดโปงข้าราชการที่มีการโอนเงินให้กับวัดเพื่อสร้างอุโบสถ จำนวน 10 ล้านบาท แต่ต้องโอนกลับคืนให้กับข้าราชการ จำนวน 9 ล้านบาท ส่อพฤติกรรมมีพิรุณ ทางสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (พศ.) จึงเดินทางตรวจสอบทุจริตเงินทอนวัด ร่วมกับ ปปป. แบ่งการทำงานโดยช่วงแรกลงพื้นที่ตรวจค้น 10 จุด เป็นบ้านพักข้าราชการระดับสูงของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติทั้งในพื้นที่กรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด พบเอกสารการทุจริตงบประมาณและปฏิสังขรณ์วัดของตั้งแต่ปี 2555 - 2559 เป็นการเบิกจ่ายไป 33 วัด พบมีการทุจริต 12 วัด มีข้าราชการระดับสูงของสำนักงานพระพุทธศาสนา และ พลเรือน เกี่ยวข้อง 10 คน มูลค่าความเสียหายกว่า 60 ล้านบาท (เอ็มไทย, 2558)

อย่างไรก็ตามปรากฏการณ์ที่กล่าวมาข้างต้นในที่นี้ไม่ได้เกิดขึ้นในทุก ๆ วัด แต่ยังคงมีวัดในพระพุทธศาสนาหลายแห่งที่ได้รับการยอมรับการดำรงไว้ซึ่งหลักศาสนาที่แท้จริงและเป็นวัดที่มุ่งเน้นการทำความดีเพื่อพัฒนาชุมชน การบริหารจัดการวัดให้มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับการความสามารถในการบริหารจัดการของเจ้าอาวาส พระภิกษุสามเณร ภายในวัดเป็นสำคัญ (พระเฉลิมพล มณีวรรณ, 2557) ทั้งนี้ยังพบว่า ในปัจจุบันเจ้าอาวาสส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการบริหารจัดการวัดทั้งในด้านการบำรุงรักษาวัด การจัดการทำระบบศาสนสมบัติต่าง ๆ ของวัดให้เป็นไปด้วยดี (พระปลัดวรเมศวรร นาควโร และคณะ, 2560)

วิธีการที่จะทำให้วัดสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด และช่วยป้องกันหรือลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น หรือความเสียหายไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของความสิ้นเปลือง หรือความเสียหายในทรัพย์สิน หรือการกระทำอันเป็นทุจริต โดยการนำหลักการควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยง ของคณะกรรมการร่วมของสถาบันวิชาชีพ 5 แห่ง ซึ่งได้รวมตัวกันเรียกว่า (COSO: Committee of Sponsoring Organization of the Tread way Commission) (ถนอมลักษณ์ กำแพงพล, 2559)

องค์ประกอบของการควบคุมภายในตามแนวคิดของ COSO ที่สอดคล้องกับหลักธรรมเชิงพุทธ ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อมของการควบคุมใช้หลักพรหมวิหาร 4 หลักปาปนิกรรม 2) การประเมินความเสี่ยงใช้หลักสัปปริสธรรม 7 3) กิจกรรมควบคุม ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 4) ระบบสารสนเทศและการสื่อสาร ใช้หลักปฏิสัมภิทา 5) การติดตามผลและประเมินผลใช้หลัก อิทธิบาท 4 หากวัดนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน ย่อมทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพของวัดในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยวัดเทวราชกุญชรวิหาร วัดสุคันธารามและวัดสีหไกรสร เนื่องจากได้ศึกษาข้อมูลและได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่สำนักงานศาสนสมบัติ สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติเพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบ นำผลวิจัยที่ได้รับไปปรับปรุงและประยุกต์ใช้กับลักษณะการดำเนินงานของวัดต่าง ๆ นำผลการวิจัยไปเผยแพร่ให้บุคคลภายนอก ให้บุคลากรทางการสอนนำไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน รวมทั้งเป็นต้นแบบแก่วัดต่าง ๆ และเป็นรูปแบบในการบริหารจัดการวัดในพระพุทธศาสนาเพื่อประโยชน์ส่วนรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบการควบคุมภายในของวัดในเขตกรุงเทพมหานครตามแนวคิดของ COSO
2. เพื่อศึกษาความสอดคล้องของการควบคุมภายในตามแนวคิดของ COSO ของวัดในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การควบคุมภายในของวัดในเขตกรุงเทพมหานครตามกรอบแนวคิดของ COSO เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการศึกษาเอกสาร แนวคิดและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. **การศึกษาในเชิงเอกสาร** ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์งานวิจัยครั้งนี้จากเอกสารในชั้นปฐมภูมิ คือ ระบบการควบคุมภายในตามแนวคิดของ COSO และจากเอกสารในชั้นทุติยภูมิ คือ วิทยานิพนธ์ รวมทั้งหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการควบคุมภายในตามแนวคิดของ COSO

2. **การศึกษาในภาคสนาม** เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการที่เกี่ยวข้องกับระบบการควบคุมภายในของวัดตามแนวคิดของ COSO มีขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

2.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ความคิดเห็นโดยกำหนดประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.2 กำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมายที่จะศึกษา โดยการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการควบคุมภายในของวัด

2.3 ออกแบบเครื่องมือในการสัมภาษณ์ความคิดเห็นกลุ่มเป้าหมายโดยกำหนดประเด็นหัวข้อสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบและรับรองจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ยอมรับ

2.4 จัดเตรียมความพร้อมในการเข้าสัมภาษณ์รายบุคคล รายกลุ่ม ในกลุ่มเป้าหมายเพื่อนำข้อคิดเห็นและประเด็นสาระสำคัญมาวิเคราะห์และสรุปผลเชื่อมโยงกับ ผลการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสาร

3. พื้นที่ในการศึกษาและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3.1 พื้นที่ในการศึกษา คือ วัดในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย วัดเทวราชกุญชรวรวิหาร วัดสีหโกธสร และวัดสุคันธาราม

3.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ เจ้าอาวาสวัดจำนวน 3 รูป รองเจ้าอาวาสวัดจำนวน 6 รูป พระสงฆ์ 3 รูป ไวยาวัจกรจำนวน 3 คน กรรมการวัดจำนวน 3 คนและเจ้าหน้าที่สำนักงานศาสนสมบัติ สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน 2 คน รวม 20 รูป/คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องวัดที่ศึกษาวิจัยเป็นอย่างดี เป็นผู้ที่อยู่กับวัดมานาน สามารถให้ข้อมูล ได้อย่างละเอียดและสมบูรณ์ เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือกแบบไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัด มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการที่ไม่ซับซ้อน จุดมุ่งหมายหลักของการเลือกตัวอย่างแบบนี้เพื่อจะได้ตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ สำหรับแนวคิด จุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของการศึกษาสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้มากที่สุด เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก พร้อมกับการสังเกตและสอบถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีดังนี้

4.1 แบบบันทึก (Field Note) เพื่อป้องกันข้อมูลสูญหาย ใช้สำหรับบันทึก เพื่อรวบรวมข้อมูลระหว่างดำเนินการวิจัย

4.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview) การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยมีแนวคำถามในการเข้าไปสัมภาษณ์ที่ตั้งไว้ล่วงหน้า สำหรับใช้สัมภาษณ์ ทุกกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับรู้ไว้ แนวคำถามการสัมภาษณ์สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ ทั้งนี้เพื่อจะได้ข้อมูลที่มีประโยชน์ครบถ้วนและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.3 แบบสังเกต (Observation) ผู้วิจัยใช้วิธีสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) ศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมจากสถานที่ ชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพิ่มขึ้น

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้โดยการเก็บ ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ขั้นที่ 1 เป็นการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้าง องค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่วิจัย ขั้นที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อให้ได้ข้อมูลตามสภาพ ความเป็นจริงของพื้นที่ ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ กำหนดให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) เพื่อขอเชิญผู้ให้ข้อมูลสำคัญนัดวัน เวลา

สถานที่ สำหรับสัมภาษณ์ พร้อมทั้งจัดส่งสารสนเทศสรุปผลการศึกษาในระยะที่ 2 ล่วงหน้า 2 สัปดาห์ให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้ประกอบการให้แนวคิดผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยดำเนินการสัมภาษณ์และจัดบันทึกด้วยตนเอง

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการจัดเตรียมฐานข้อมูล เพื่อให้สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ให้ง่ายขึ้นด้วยการจัดทำกลุ่มข้อมูล มีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม ฯลฯ เพื่อความเชื่อมั่นของข้อมูลที่ได้รับ และเพื่อนำไปใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล ได้นำหลักการ 3 ประการ ประกอบด้วย การลดทอนและกลั่นกรองข้อมูล การแสดงและพรรณนาข้อมูล และการหาข้อสรุปและตรวจผลการวิจัยเป็นกระบวนการหาข้อสรุปและการตีความหมายของผลหรือข้อค้นพบต่อไป (เอกพร รักความสุข, 2559)

7. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทดสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ โดยการนำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณา เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ในเครื่องมือ รวมถึงให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะอีกครั้งเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปเป็นแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลจริงโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยืนยันความถูกต้องว่าเป็นข้อมูลจริงที่ให้สัมภาษณ์

ผลการวิจัย

การศึกษา ระบบการควบคุมภายในของวัดในเขตกรุงเทพมหานครตามกรอบแนวคิดของ COSO มีผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

ระบบการควบคุมภายในของวัดในเขตกรุงเทพมหานครตามแนวคิดของ COSO พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม เจ้าอาวาสใช้ธรรมะเป็นหลักในการปกครอง มีการจัดโครงสร้างองค์กรเป็นรายด้าน วัดเทวราชกุญชรและวัดสุคันธาราม จัดโครงสร้างองค์กรเป็น 6 ด้านประกอบด้วย ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปโภค ด้านการศึกษาสงเคราะห์และด้านการสาธารณสงเคราะห์ วัดสีหโกธสร โครงสร้างองค์กรมี 7 ด้านประกอบด้วย ด้านงานหารายได้ ด้านการเงินและบัญชี ด้านงานรักษาความสะอาดและดูแลสถานที่ ด้านการบำรุงรักษาและซ่อมแซม ด้านงานรักษาความปลอดภัย ด้านงานประชาสัมพันธ์ และด้านงานประสานงาน ด้านการประเมินความเสี่ยง วัดมีการประเมินความเสี่ยงโดยใช้วิธีการหารือและประชุมร่วมกันเพื่อป้องกันไม่ให้เกิด

เหตุการณ์เสียหายได้ในอนาคต ด้านการควบคุม วัดมีการตรวจสอบการชำรุดทรุดโทรมของศาสนสถานหรือศาสนสมบัติอยู่ตลอดเวลา มีการตรวจรับงานและป้องกันการสูญหายของทรัพย์สิน การควบคุมการรับจ่ายเงิน รวมถึงการตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ การเบิกจ่ายในวัดเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสกับไวยาวัจกรลงชื่อร่วมกัน 2 คน ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร วัดมีการสื่อสารโดยทางไลน์ หรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ การใช้ป้ายประชาสัมพันธ์ การใช้กล้องวงจรปิด การใช้คอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการทำงาน การติดตามผลและประเมินผล วัดมีการติดตามผลหลังจากที่มีการจัดโครงการแต่ละโครงการเพื่อนำปัญหาต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป การติดตามการก่อสร้างการบำรุงศาสนสถานและศาสนวัตถุ รวมถึงมีการประเมินผลงานของพนักงานในวัดเพื่อประเมินผลการทำงานในแต่ละปี

ความสอดคล้องของระบบการควบคุมภายในตามแนวคิดของ COSO ของวัดในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า ด้านสภาพแวดล้อมของการควบคุม มีการจัดวางตำแหน่งงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของแต่ละคน คณะกรรมการวัดมาจากชาวบ้านในชุมชนและพระสงฆ์ในวัด มีการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบในแต่ละด้านอย่างชัดเจน การรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามสายงานที่รับผิดชอบ โดยเจ้าอาวาสวัดเทวราชกุญชรวรวิหารจะยึดกฎระเบียบปฏิบัติของพระสงฆ์ตามหนังสือของพระธรรมวโรดม มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาวัด การประชุมเจ้าอาวาสและรองเจ้าอาวาสเป็นประจำทุกเดือนและยังพบว่า วัดเทวราชกุญชรวรวิหารเป็น 1 ใน 16 วัดตัวอย่างในการจัดทำบัญชีและรายงานประจำปีเพื่อนำส่งสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติตามกำหนด ส่วนเจ้าอาวาสวัดสุคันธารามใช้หลักธรรมพรหมวิหาร เข้ามาบริหารจัดการรวมถึงหลัก 5 ส. โดยการใช้หลัก SWOT เข้ามาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในการบริหารจัดการวัดเพิ่มเติม ด้านการประเมินความเสี่ยง วัดมีการประชุมปรึกษาหารือในด้านการซ่อมแซมและรักษา ทั้งศาสนสถานและศาสนวัตถุ รวมทั้งผลเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตของวัด เช่น การสูญหายของทรัพย์สิน การลดลงของบุคลากร หรือการเกิดอัคคีภัยในวัด วัดเทวราชกุญชรวรวิหารปัญหาการลดลงของบุคลากรไม่มีมีแต่จะเพิ่มขึ้นเนื่องจากปกครองด้วยหลักธรรมะ ความเสี่ยงจากการชำรุดด้านต่าง ๆ ไม่มีเนื่องจากวัดมีการดูแลรักษา ปรับปรุงและซ่อมแซมอยู่ตลอดเวลา วัดสุคันธารามมีการจัดลำดับความสำคัญของศาสนสถานหากมีการชำรุดเสียหายอันดับแรกที่ต้องคำนึงถึง คือ อุโบสถเนื่องจากเป็นที่ทำสังฆกรรมตามพระวินัย อันดับสองคือ ศาลาการเปรียญเพราะเป็นสถานที่จัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ของพุทธบริษัท และสุดท้ายคือ กุฏิสงฆ์เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่พระสงฆ์ ด้านกิจกรรมควบคุม วัดมีการตรวจตราและซ่อมแซมศาสนสถานให้มีความมั่นคง แข็งแรงอยู่เสมอ มีการประชุมกำหนดแนวทางการบูรณปฏิสังขรณ์ การซ่อมบำรุงสาธารณูปโภค มีการติดตั้งกล้องวงจรปิดรอบศาสนสถาน มีการจัดทำทะเบียนคุมสินทรัพย์ การเบิกจ่ายเงินมีการเซ็นชื่อร่วมกัน 2 คนคือเจ้าอาวาสและไวยาวัจกร การบันทึกบัญชีจัดทำโดยการใช้คอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการจัดทำ วัดเทวราชกุญชรวรวิหารมีการจัดทำบัญชีที่

เป็นไปตามคู่มือของไวยาวัจกร มีการกำหนดรหัสและกำหนดระดับของบุคคลในการเข้าถึงระบบต่าง ๆ โดยมีเจ้าอาวาสตรวจตราดูแลให้เป็นไปอย่างเรียบร้อยและถูกต้อง วัดสุคันธารามมีการประสานกับสายตรวจ สน.ดุสิต ให้เข้ามาตรวจตราบริเวณรอบ ๆ วัดสีหโกธรมมีการคัดเลือกบุคลากรที่จะเข้าทำงานโดยมีการกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้น เช่น เป็นคนซื่อสัตย์ตรงไปตรงมา ให้บุคลากรในวัดช่วยกันสอดส่องดูแลและหากมีบุคคลที่น่าสงสัยให้แจ้งเจ้าอาวาสหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทันที ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร วัดเทวราชกุญชรวรวิหารจัดให้พระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถในระบบสารสนเทศมาปฏิบัติหน้าที่ควบคุมระบบคอมพิวเตอร์ มีระบบการสื่อสารในการสั่งการเพื่อให้การทำงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เช่น ตั้งกลุ่มไลน์ โทรศัพท์ เป็นต้น การจัดทำบัญชีจะมีการบันทึกไว้ในโปรแกรมสำเร็จรูปแบ่งเอกสารเป็นเอกสารรับ จ่าย จัดทำทะเบียนคุณสุนทรพย์เพื่อให้ง่ายต่อการบันทึกและสรุปผลในแต่ละครั้ง มีการประชุมประจำเดือนโดยมีการใช้สื่อวิทัศน์เข้ามาช่วย การประชาสัมพันธ์ข่าวสารของวัดทางโซเชียลมีเดียมีการจัดทำป้ายบอกสถานที่ ข้อความบนแผ่นป้ายแสดงภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และอักษรเบลล์ โดยเฉพาะอักษรเบลล์ ได้รับรองจากสถาบันคนตาบอด สหกรณ์บริการคนตาบอดแห่งประเทศไทย จำกัด มีการประชาสัมพันธ์วัดหลายช่องทาง เช่น facebook การจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ สื่อโฆษณา วัดสุคันธารามการบริหารสั่งการของเจ้าอาวาส ใช้วิธีติดประกาศ ณ จุดป้ายประชาสัมพันธ์ มอบหมายให้เลขานุการวัดเดินนิมนต์เป็นบางกรณีที่มีเรื่องเร่งด่วน หรือใช้หนังสือเชิญประชุมคณะกรรมการบริหารฝ่ายฆราวาสร่วมประชุมเพื่อร่วมกันตัดสินใจ การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลสารสนเทศ มีการตั้งรหัส Password ก่อนเข้าถึงข้อมูล วัดสีหโกธรม การให้ข้อมูลข่าวสารในวัดอยู่ในรูปของการจัดกิจกรรม เช่น กิจกรรมการจัดทัศนศึกษาภายในวัดและศาสนสถาน การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์เพื่อเผยแพร่เรื่องราวต่าง ๆ ภายในวัด การจัดทำเอกสารเป็นโบว์ชัวร์ การจัดทำสื่อโฆษณา การบันทึกรายรับรายจ่ายของวัด การจัดเก็บรายได้ที่ได้จากกฐิน ผ้าป่า รวมทั้งเอกสารที่สำคัญ ๆ จะนำมาบันทึกไว้ในคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ง่ายต่อการค้นหา การสั่งงานหรือมอบหมายงาน ใช้โทรศัพท์ และไลน์กลุ่มเพื่อนัดหมายการประชุม มีระบบเสียงภายในวัดอย่างครอบคลุมทั่วถึงมีเสียงธรรมตามสายเพื่อให้ประชาชนที่มาปฏิบัติและทำบุญได้มีโอกาสฟังธรรมไปด้วย วัดสุคันธาราม การบริหารสั่งการของเจ้าอาวาส ใช้วิธีติดประกาศ ณ จุดป้ายประชาสัมพันธ์ มอบหมายให้เลขานุการวัดเดินนิมนต์เป็นบางกรณีที่มีเรื่องเร่งด่วน หรือใช้หนังสือเชิญประชุมคณะกรรมการบริหารฝ่ายฆราวาสร่วมประชุมเพื่อร่วมกันตัดสินใจ การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลสารสนเทศ มีการตั้งรหัส Password ก่อนเข้าถึงข้อมูลด้านการติดตามและประเมินผล การจัดโครงการต่าง ๆ ของวัดเมื่อเสร็จสิ้นโครงการแต่ละโครงการจะประชุมสรุปผลโครงการโดยนำเสนอผลของโครงการตามหน้าที่ที่แต่ละฝ่ายได้รับผิดชอบ อภิปรายปัญหาและอุปสรรคในการจัดโครงการเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขในการจัดโครงการครั้งต่อไป การซ่อมแซมและบูรณศาสนสถาน ศาสนบุคคลและศาสนพิธีกรรมในแต่ละ

ครั้งเมื่อเสร็จสิ้นงานจะมีการตรวจรับโดยเจ้าอาวาสและคณะกรรมการทุกครั้ง การจัดเก็บเอกสารและบันทึกการรับจ่ายเงิน การจัดทำรายงานรายรับรายจ่ายและรายงานเงินคงเหลือประจำวันมีการตรวจสอบและลงลายมือชื่อโดยเจ้าอาวาส

อภิปรายผล

ระบบการควบคุมภายในของวัดในเขตกรุงเทพมหานครตามแนวคิดของ COSO เป็นการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมะเข้ามาบริหาร ผู้มีอำนาจสูงสุดในการบริหารคือเจ้าอาวาส มีการแบ่งโครงสร้างบริหารงานเป็นรายด้าน เช่น ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปโภค และด้านการสาธารณสงเคราะห์ โดยมีผู้ช่วยเจ้าอาวาสรับผิดชอบตามความถนัดของตนเอง มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย การจัดทำทะเบียนคุมสินทรัพย์โดยใช้ระบบสารสนเทศเข้ามาช่วย การจัดทำโครงการต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีระบบระเบียบตั้งแต่ประชุมการจัดโครงการจนกระทั่งโครงการเสร็จสิ้นมีการสรุปผลเพื่อนำไปปรับปรุงในครั้งต่อไป การติดตั้งวงจรปิด ปรับปรุงศาสนสถานอยู่สม่ำเสมอเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหาย และมีการตรวจรับงานทุกครั้งเมื่องานนั้นเสร็จสิ้น พระสงฆ์และกรรมการวัดมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานของเจ้าอาวาสในด้านการควบคุมภายในและบริหารความเสี่ยง (พระครูพินิตสุตาคม (สมพงษ์ สุตาคม), 2554) วัดมีการส่งเสริมพระภิกษุสามเณรและศิษย์วัดให้ได้รับการศึกษา มีการให้ทุนการศึกษากับกับพระภิกษุสงฆ์ มีการจัดที่พักของพระภิกษุสงฆ์ สามเณรและบุคลากรในวัด พร้อมระบบสาธารณูปโภค มีการพัฒนาบุคลากรและวิทยาการในวัดเพื่อแนะนำสถานที่ต่าง ๆ แก่บุคคลภายนอกที่เข้าเยี่ยมชมหรือมารับบริการให้เกิดความพึงพอใจ (ปัญะธิดา อมรญาณู, 2560)

ความสอดคล้องกับการควบคุมภายในของวัดในเขตกรุงเทพมหานครตามแนวคิดของ COSO ระบบการควบคุมภายในของวัด มีครบทั้ง 5 หลักการ ประกอบด้วย 1) ประชุมและรูปแบบหลักการทำงานของเจ้าอาวาส 2) รองเจ้าอาวาส/ผู้ช่วยเจ้าอาวาสและกรรมการวัดมีความรู้ความเข้าใจในรูปแบบการบริหารงานของวัด 3) การจัดโครงสร้างองค์การวัดมีการกำหนดอำนาจหน้าที่อย่างชัดเจน 4) การบริหารและการคัดเลือกโดยเจ้าอาวาสและผู้ที่มีอำนาจรับผิดชอบ 5) ผลักดันให้ทุกตำแหน่งมีความรับผิดชอบต่อการควบคุมภายในโดยใช้หลักธรรมะ การพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน เช่น การส่งเสริมและสนับสนุนให้พนักงานให้ได้รับการพัฒนาด้านความรู้ มีการประสานงานให้แต่ละหน่วยงานรับทราบและทำความเข้าใจถึงเป้าหมายวิสัยทัศน์ที่ดีชัดเจนขององค์การ (สุนทรียา ไชยปัญญา และคณะ, 2559) โดยนำหลักปาปนิกรธรรม 3 ที่สามารถนำมาปรับใช้กับผู้นำได้ (พระมหาจรรณ อภิธรรมมจิตโต และคณะ, 2562) หลักอิทธิบาท 4 และหลักพรหมวิหาร 4 (ธีรพงษ์ บุญรักษา และนวนพันธ์ วอกลาง, 2559) การประเมินความเสี่ยงของวัดมีครบ 4 หลักการ ประกอบด้วย 6) กำหนดวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน 7) ระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยงที่อยากควบคุม

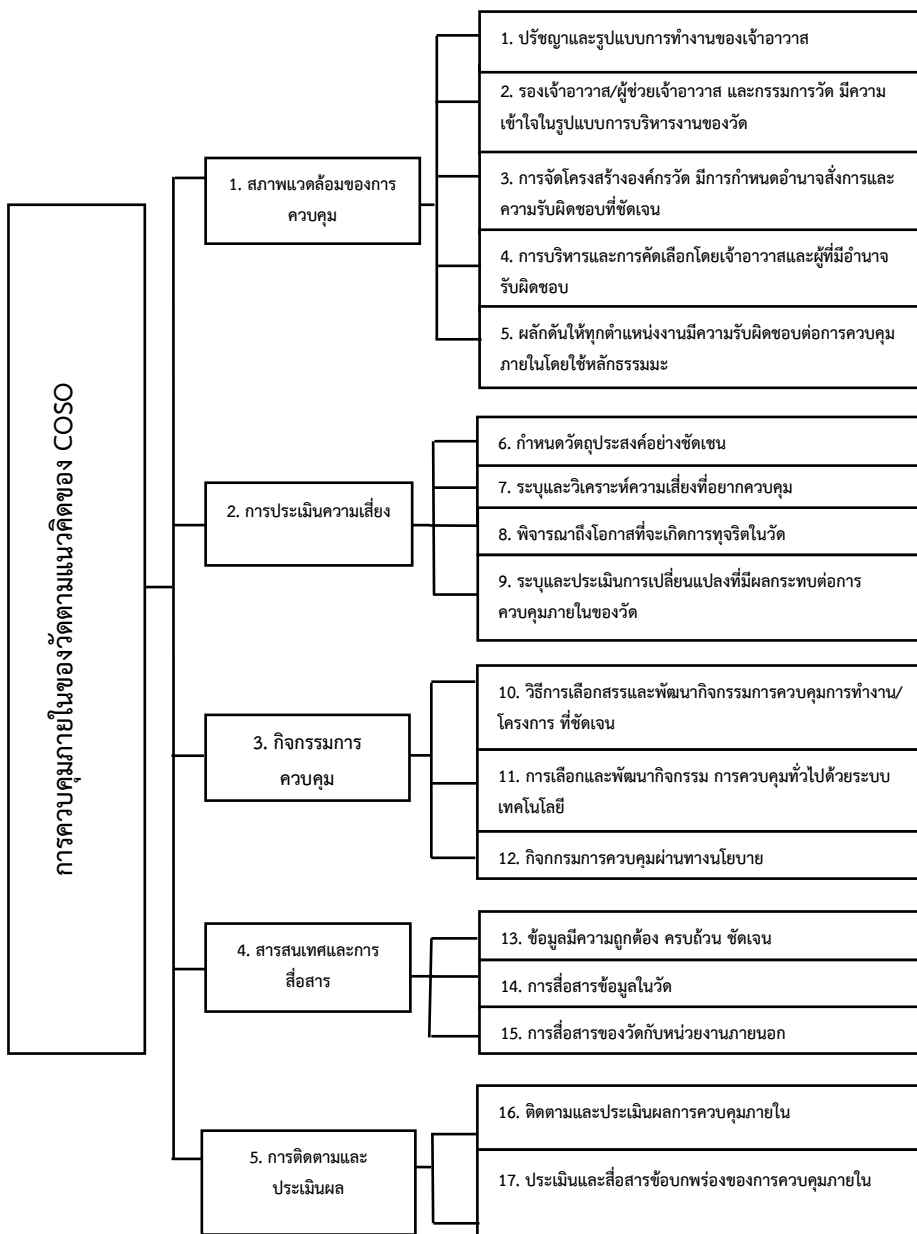
8) พิจารณาสถานการณ์ที่จะเกิดการทุจริตได้ 9) ระบุและประเมินการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อการควบคุมภายในของวัด การจัดการความเสี่ยงหรือการบริหารความเสี่ยง คือ การจัดการความเสี่ยงทั้งในกระบวนการ ในการระบุ วิเคราะห์ ประเมิน ดูแล ตรวจสอบและควบคุมความเสี่ยงที่สัมพันธ์กับกิจกรรม หน้าที่และกระบวนการทำงาน เพื่อให้องค์กรลดความเสียหายจากความเสียหายมากที่สุด (วัฒนะ กัลป์ยาณพัฒนกุล, 2561) โดยการใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ประการ หลักปาปนิกรธรรม 3 หลักอิทธิบาท 4 และ หลักอริยสัจ 4 กิจกรรมควบคุมของวัดมีครบทั้ง 3 หลักการ คือ 10) วิธีการเลือกสรรและพัฒนากิจกรรมควบคุมการทำงาน/โครงการที่ชัดเจน 11) การเลือกและพัฒนากิจกรรมการควบคุมทั่วไปด้วยระบบเทคโนโลยี 12) กิจกรรมการควบคุมผ่านทางนโยบาย การควบคุมภายในเกี่ยวกับการจัดการค่าใช้จ่ายของพระอารามหลวง ได้กำหนดระเบียบในการนำทรัพย์สินของพระอารามหลวงไปใช้ มีการเปรียบเทียบยอดการตรวจนับทรัพย์สินกับทะเบียนทรัพย์สินทุกครั้ง มีการกำหนดรหัสและกำหนดระดับของบุคลากรในการเข้าถึงระบบต่าง ๆ ภายในวัด การประชุมสรุปโครงการต่าง ๆ หลังจากดำเนินการเสร็จสิ้น มีระบบคอมพิวเตอร์ที่ช่วยสนับสนุนการควบคุมภายในที่จำเป็น เช่น ระบบคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในทางบัญชีการเงิน (พิรณัฐ ยาทิพย์ และกรณิการ์ จะกอ, 2555) กระบวนการควบคุมภายในถือเป็นกระบวนการหลักขององค์กรโดยมีกระบวนการหลักขององค์กร มีการจัดทำกระบวนการปฏิบัติงานของกิจกรรมและชี้แจงให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ทราบและเข้าใจ (จรัส ใจกว้าง, 2555) โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 หลักสังคหวัตถุ 4 ระบบสารสนเทศและการสื่อสารของวัด มีความสอดคล้องครบ 3 หลักการ คือ 13) ข้อมูลมีความถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจน 14) การสื่อสารข้อมูลในวัด 15) การสื่อสารของวัดกับหน่วยงานภายนอก สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจของผู้บริหารมีความถูกต้อง ครบถ้วน ทันตาม กำหนดเวลาในการให้ข้อมูล มีกระบวนการสื่อสารหลายช่องทางไม่ว่าจะเป็น ไลน์ เฟสบุ๊ค เพื่อเพิ่มความสะดวกรวดเร็วให้กับผู้ปฏิบัติงานและผู้มาติดต่อ (พิสมัย ศรีเจริญ, 2562) โดยใช้หลักปฏิสัมพันธ์ (พระครูสมุห์มานิตย์ ญาณธโร และคณะ, 2561) และหลักธรรม 4 การติดตามและประเมินผล มีความสอดคล้องครบ 2 หลักการ คือ 16) ติดตามและประเมินผลการควบคุมภายใน 17) ประเมินและสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุมภายใน การติดตามและประเมินผลจากการปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานมีการจัดทำรายงานสรุปผลอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกเดือน และมีการนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น (พิสมัย ศรีเจริญ, 2562) โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 และหลักธรรมาธิปไตย

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม สัมภาษณ์เชิงลึก รวมทั้งหาความเหมาะสมและเป็นไปได้จากผู้เชี่ยวชาญ จากองค์ประกอบการควบคุมภายในตามกรอบแนวคิดของ COSO ในภาคธุรกิจนำมาประยุกต์เข้ากับระบบการควบคุมภายในของวัด ได้ดังนี้

องค์ประกอบการควบคุมหลักการควบคุมภายในภายใน 5 ด้าน 17 หลักการ

ภาพที่ 1 การควบคุมภายในของวัดตามกรอบแนวคิดของ COSO

แนวทางการน้อมนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้สำหรับการควบคุมภายในของวัด

องค์ประกอบที่ 1 สภาพแวดล้อมของการควบคุม

หลักพรหมวิหาร 4

เมตตา	กรุณา	มุทิตา	อุเบกขา
การให้/การพูด/การช่วยเหลือที่มาจากจิตใจที่ปรารถนาดี อยากให้เพื่อนร่วมงานผู้ได้บังคับบัญชามีความสุขได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่	การให้/การพูด/การช่วยเหลือต้องมาจากจิตใจที่ปรารถนาดี อยากให้เพื่อนร่วมงาน ผู้ได้บังคับบัญชาพ้นจากปัญหาอุปสรรคและความทุกข์ต่าง ๆ	การให้/การพูด/การช่วยเหลือต้องมาจากจิตใจที่ปรารถนาดีอยากให้เพื่อนร่วมงาน ผู้ได้บังคับบัญชาสามารถดำเนินงานให้ได้ผลดีได้ตำแหน่งหน้าที่ที่สูงขึ้น	การให้/การพูด/การช่วยเหลือต้องมาจากจิตใจที่ยึดถือหลักความถูกต้อง จะต้องไม่ผิดต่อหลักการ กฎหมาย และคุณธรรม

หลักปาปณิกรรม 3

จักขุมา	วิรูปะ	นิสสยสัมปันโน
ปัญญามองการไกล สามารถคาดการณ์อนาคตในการดำเนินงานได้แม่นยำจากการอาศัยกระบวนการคิดที่รอบคอบและมีเหตุผลโดยอาจใช้ประสบการณ์ในอดีตร่วมในการตัดสินใจและวางแผน มีความชำนาญในการใช้ความคิด หรือ ทักษะทางด้านความคิด	จัดการธุระได้ มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น นักการเงิน ต้องมีความรู้และความเชี่ยวชาญทางการเงิน สามารถคำนวณอัตราผลตอบแทนต่างๆ ได้ หรือเข้าใจในงบการเงินที่ใช้ในการประกอบการตัดสินใจหมายถึงมีความชำนาญการด้านเทคนิค หรือ ทักษะทางด้านการปฏิบัติงาน	พึงพาอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความสามารถในการติดต่อประสานงานให้สำเร็จตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถประสานใจคนให้เป็นที่รักของคนโดยสามารถทำให้บุคลากรแต่ละคนปฏิบัติงานตามคำสั่งด้วยความเต็มใจ หมายถึง มีความชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์หรือทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์

องค์ประกอบที่ 2 การประเมินความเสี่ยง

หลักสัปปริยธรรม 7

ธัมมัญญตา	อัตถัญญตา	อิตถัญญตา	มัตถัญญตา	กาลัญญตา	ปริสัญญตา	ปุกถัญญตา
พิจารณาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นมาได้ เพราะเหตุปัจจัยอย่างไร	พิจารณาวิธีแก้ไขคือ ผลลัพธ์และผลกระทบของสิ่งที่จะให้/ที่จะพูด/ที่จะให้เกิดขึ้นต่อเพื่อนร่วมงาน เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย	พิจารณาความสามารถในการให้/การพูด/ความช่วยเหลือของตนว่าจะอะไรให้/ที่จะพูด/ที่จะให้เกิดขึ้นต่อเพื่อนร่วมงาน และไม่ให้ตนเองเดือดร้อน	พิจารณาความเหมาะสมของสิ่งที่จะให้/การพูด/ความช่วยเหลือต้องให้อย่างเหมาะสมพอดีสามารถแก้ปัญหาได้ และไม่มากเกินไปจนจำเป็น	พิจารณาช่วงเวลาในการให้/การพูด/การให้ความช่วยเหลือต้องอยู่ในช่วงที่เหมาะสม และทำอะไรรเป็นลำดับก่อนหลัง	พิจารณาว่าสิ่งที่จะให้/ที่จะพูด/ที่จะให้/ที่จะให้เกิดขึ้นต่อเพื่อนร่วมงาน และสังคม	พิจารณาว่าสิ่งที่จะให้/ที่จะพูด/ที่จะให้/ที่จะให้เกิดขึ้นต่อเพื่อนร่วมงาน และสังคม

การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้กับการควบคุมภายในของวัด แนวทางการน้อมนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้สำหรับการควบคุมภายในของวัด (ต่อ)

องค์ประกอบที่ 3 กิจกรรมการควบคุม			
หลักสังคหวัตถุ 4			
ทาน	ปิยวาจา	อัตถจริยา	สมานัตตา
การให้สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา ได้แก่ การให้ทรัพย์สิน เช่น การให้ผลตอบแทน ให้ตำแหน่ง ให้งบประมาณอย่างเหมาะสม ให้โอกาสในการพัฒนา ศักยภาพ การสอนงาน ให้โอกาสเมื่อบุคลากรทำผิดด้วยความบกพร่อง ผลักผลหรือไม่ได้ตั้งใจ เป็นต้น	การพูดและการสื่อสารที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา การพูดด้วยความปรารถนาดี พูดที่เกิดประโยชน์ ให้กำลังใจ พูดให้คำแนะนำ พูดอย่างเป็นกันเอง การสั่งการอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน	การช่วยเหลือที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา การช่วยคิด เช่น การช่วยวางแผน ช่วยควบคุม ช่วยให้เกิดรอบคอบ เป็นระบบ และการช่วยทำ เช่น ช่วยสั่งการ ช่วยประสานงาน ช่วยควบคุมงาน ช่วยลงมือทำงาน และช่วยแก้ไขปัญหา	การวางตัว ทำตัวเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา อยู่เสมอ การปฏิบัติตามหลัก การให้ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา อย่างเสมอต้นเสมอปลายและต่อเนื่อง
องค์ประกอบที่ 4 ระบบสารสนเทศและการสื่อสาร			
หลักปฏิสัมภิทา พระครูสมุห์มานิตย์ ญาณธโร (2561)			
อรรถปฏิสัมภิทา	ธัมมปฏิสัมภิทา	นิรุตติปฏิสัมภิทา	ปฏิภาณปฏิสัมภิทา
ปัญญาแตกฉานในอรรถ สามารถแยกแยะอธิบาย กระจายเชื่อมโยงต่อกันไปจนล่วงรู้ผล เมื่อต้องเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีก็สามารถขยายความได้อย่างถูกต้อง ประยุกต์ใช้สารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ	ปัญญาแตกฉานในธรรม สามารถจับใจความหรือนำมาตั้งเป็นกระทู้ได้ เห็นผลอย่างหนึ่ง ก็สามารถสวาทไปหาเหตุได้ การเสพเทคโนโลยี แม้จะมีเนื้อหาหนัก แต่ก็สามารถจับสาระสำคัญได้	ปัญญาแตกฉานในนิรุตติ รู้ศัพท์ถ้อยคำบัญญัติและภาษาต่าง ๆ เข้าใจใช้คำพูด ชี้แจงให้ผู้อื่นเข้าใจและเห็นตามได้ เมื่อรับรู้แล้วพูดสื่อสารให้คนอื่นรับรู้ได้	ปัญญาแตกฉานในปฏิภาณ มีไหวพริบ ชีบซาบในความรู้ที่มีอยู่ นำมาเชื่อมโยงเข้าสร้างความคิดและเหตุผลขึ้นใหม่ ใช้ประโยชน์ได้เหมาะสมกับเหตุการณ์ เมื่อสื่อสารแล้วสามารถเชื่อมโยงกับความรู้อื่นๆ สอดคล้องกัน เป็นองค์ความรู้ใหม่ นำไปใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ดี
องค์ประกอบที่ 5 การติดตามและประเมินผล			
หลักอิทธิบาท 4 ธีรพงษ์ บุญรักษาและคณะ (2559)			
ฉันทะ	วิริยะ	จิตตะ	วิมังสา
พลังแห่งความรัก เป็นผู้มีพลังแห่งความรัก งาน มีแรงขับจากภายใน กระตุ้นตลอดเวลา รับผิดชอบบทบาทหน้าที่ที่ได้รับหมาย เห็นคุณค่าและศรัทธาในงาน ตลอดจนยึดมั่นในปรัชญาและวิสัยทัศน์ขององค์กร	พลังแห่งการสู้งาน มีความขยัน อดทน ไม่ย่อท้อ ต่ออุปสรรคต่อปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการทำงาน มีใจสู้อย่างมีสติสัมปชัญญะ คือ ต้องพิจารณาไตร่ตรองว่าสิ่งที่ดำเนินการอยู่เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการและเป็นเป้าหมายที่ดีและเหมาะสม	พลังแห่งการเอาใจใส่งาน มีความตั้งใจแน่วแน่ในสิ่งที่ทำ ไม่นอกเรื่องหรือออกนอกประเด็น หรือกรอบเป้าหมายที่วางไว้ อุทิศตัวทุ่มเท เอาใจใส่ต่องานของตน และของคนที่มีความสมบูรณ์ ครบถ้วนตามเป้าหมายหรือมาตรฐานที่ตั้งไว้หรือไม่	พลังแห่งการพัฒนางาน เป็นผู้ที่ชอบพัฒนา มีความริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่ทำอยู่นั้นให้ดีขึ้น หมั่นตรวจสอบ ประเมินหาจุดอ่อน ทดสอบ ลงมือวิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ รวมถึงพัฒนา ระบบงานต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การควบคุมภายในของวัดในเขตกรุงเทพมหานครมีองค์ประกอบและมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ COSO ซึ่งมีจำนวน 5 องค์ประกอบ คือ สภาพแวดล้อมของการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมควบคุม สารสนเทศการสื่อสาร และการติดตามประเมินผล โดยทั้ง 5 องค์ประกอบเหล่านี้จะนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน และมี 17 หลักการ คือ 1) ปรัชญาและรูปแบบการทำงานของเจ้าอาวาส 2) รองเจ้าอาวาสและกรรมการวัดมีความเข้าใจในรูปแบบการบริหารงานของวัด 3) การจัดโครงสร้างองค์กรวัดมี กำหนดอำนาจการสั่งการและความรับผิดชอบที่ชัดเจน 4) การบริหารและการคัดเลือกโดยเจ้าอาวาส และผู้ที่มีอำนาจรับผิดชอบ 5) ผลักดันให้ทุกตำแหน่งมีความรับผิดชอบต่อการควบคุมภายใน โดยในหลักธรรม 6) กำหนดวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน 7) ระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยงที่อยาก ควบคุม 8) พิจารณาถึงโอกาสที่จะเกิดการทุจริต 9) ระบุและประเมินการเปลี่ยนแปลงที่มี ผลกระทบต่อการควบคุม 10) วิธีการเลือกสรรและพัฒนากิจกรรมการควบคุมที่ชัดเจน 11) การเลือกและพัฒนากิจกรรมการควบคุมทั่วไปด้วยระบบเทคโนโลยี 12) กิจกรรมการ ควบคุมผ่านทางนโยบาย 13) ข้อมูลมีความถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจน 14) การสื่อสารข้อมูลใน วัด 15) การสื่อสารกับหน่วยงานภายนอก 16) การติดตามและประเมินผลการควบคุมภายใน 17) ประเมินและสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุมภายใน ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้ง ต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยเป็นรายด้านโดยเฉพาะ เช่น การควบคุมภายในด้านบัญชี การเงิน การบริหารความเสี่ยงของวัดเพื่อป้องกันจุดอ่อนและเพิ่มจุดแข็งของการควบคุมภายใน ให้การดำเนินงานของวัดมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีขึ้น หรือวิจัยในหัวข้อเดียวกันกับวัด ในภูมิภาคอื่นให้ได้ข้อสนเทศเกี่ยวกับระบบการควบคุมภายในอย่างครอบคลุม

เอกสารอ้างอิง

- จรัส ใจกาวิง. (2555). กระบวนการควบคุมภายในของกองทุนพัฒนาสหกรณ์จังหวัดลำปาง. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาประชาคม เมืองชนบท. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- ณอมลักษณ์ กำแพงพล. (2559). การควบคุมภายในตามแนวทางของ COSO. เรียกใช้เมื่อ 29 กันยายน 2562 จาก <https://www.reg7.pwa.co.th>.
- ธนกร วงษ์ปัญญา. (2561). สะเทือนวงการสงฆ์จับตา 5 พระราชาคณะถูกสำนักพุทธฯ ร้อง เอี่ยวทุจริตเงินทอนวัด. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2562 จาก <http://www.thestandard.co.th>.
- ธีรพงษ์ บุญรักษา และนพพันธ์ วอกกลาง. (2559). แนวทางการบริหารองค์กรด้วยหลักธรรม. วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร, 11(พิเศษ), 4-20.
- ปัญะธิดา อมรวิญญู. (2560). การควบคุมภายในเพื่อความสำเร็้อย่างยั่งยืน. วารสารวิชาการ

- มหาวิทยาลัยพาร์อิสเทิร์น, 11(1), 186 – 204.
- พระครูพินิตสุตาคม (สมพงษ์ สุตาโคม). (2554). การบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสวัดในเขตการปกครองคณะสงฆ์ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พระครูสมุห์มานิตย์ ญาณธโร และคณะ. (2561). การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการใช้สื่อสังคมออนไลน์สำหรับพระนิสิต มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา, 10(11), 199-216.
- พระเฉลิมพล มณีวรรณ. (2557). การบริหารวัดเพื่อพัฒนาเป็นวัดต้นแบบ กรณีศึกษา: วัดในตำบลสำราญราษฎร์ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- พระปลัดวรเมศวร์ นาควโร และคณะ. (2560). รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการวัดที่ดีในจังหวัดชัยนาท. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(4), 141-151.
- พระมหาจรรุญ อภิธรรมมจิตโต และคณะ. (2562). หลักธรรมเพื่อการบริหารตน บริหารคนและบริหารงาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิสมัย ศรีเจริญ. (2562). การจัดวางระบบการควบคุมภายใน กรณีศึกษา: สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดเลย ปี 2559. วารสารการแพทย์โรงพยาบาลอุดรธานี, 26(2), 157-165.
- พีรณัฐ ยาทิพย์ และกรรณิการ์ จะกอ. (2555). การจัดทำบัญชีของพระอารามหลวงในเขตพื้นที่ปริมณฑลและกรุงเทพ. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- วัฒนะ กัลป์ยาณพัฒนกุล. (2561). การบริหารความเสี่ยงเชิงพุทธบูรณาการ. วารสารจุฬาริชาการ, 6(พิเศษ), 166-179.
- สุนทรียา ไชยปัญญา และคณะ. (2559). ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของการจัดการความรู้ที่มีต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ ความคล่องตัวขององค์การและความได้เปรียบในการแข่งขันของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย. ว.มร. (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 10(3), 89 – 104.
- เอกพร รักความสุข. (2559). การวิจัยเชิงคุณภาพ: หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ เดือนตุลา.
- เอ็มไทย. (2558). ย้อนรอยคดีเงินทอนวัด จับสึกพระผู้ใหญ่. เรียกใช้เมื่อ 30 เมษายน 2563 จาก <https://www.news.mthai.com>.